

FORORD

Ingen enhet ved Det juridiske fakultet reflekterer endringene i den nære samtid så tydelig som Senter for rettsinformatikk. Fra starten i 1970 og frem til i dag har forskningsmiljøet stått i sentrum for utviklingen av det ekspansive fagfeltet rett og teknologi, også internasjonalt. Dette har skjedd enten enheten het *Avdeling for EDB-spørsmål, Institutt for rettsinformatikk* (IRI) eller som nå *Senter for rettsinformatikk* (SERI). Denne boka forteller historien om rettsinformatikk som fagfelt i Oslo. Den forteller historien om de sentrale skikkelsene og gründerne Jon Bing og Knut Selmer, og den forteller historiene til de viktige rettslige problemstillingene som har ledsaget grunnleggende forskning, nyskapende undervisning og en utstrakt formidling gjennom femti år.

Selv om det nok er vanlig å si at teknologi og samfunn er dramatisk endret i løpet av disse femti årene gjør boka samtidig den interessante observasjonen at de tre problemområdene som senteret har lagt vekt på fra starten av – personvern, jussens teknologi og teknologiens juss – er like viktige og aktuelle temaer i dag. Og de rettslige problemstillingene er ikke endret vesentlig.

For Det juridiske fakultet i Oslo har Senter for rettsinformatikk vært et forbilde for moderne organisering av forskning. Forskingen var orientert mot prosjekter, senteret var langt fremme i å skaffe ekstern finansiering, den var internasjonalt rettet og forankret, og tematikken krevde selvsagt tverrfaglighet. Slik sett har senteret vist vei til det som nå er blitt hverdag innenfor mange disipliner. I tillegg har den digitale lovsamlingen Lovdata sin opprinnelse i dette miljøet. Lovdata har som vi vet, helt forandret rettssamfunnets rettskildebruk.

FORORD

Senteret har stått i sentrum for utvikling av ny teknologi som krever endret eller ny rettslig regulering. Dette er den røde tråden fra starten i 1970, til det som femti år senere er Senter for rettsinformatikk. Den gang var det elektronisk databehandling (EDB) med stormaskiner og databaser som vekket interessen for de rettslige spørsmålene; i dag er det kunstig intelligens, droner og digital automatisering av forvaltningen. I dag er det en selvfølge for et fakultet å legge forholdene til rette for en bred utvikling av fagfeltet rett og teknologi. Nye miljøer ønsker nå å tre aktivt inn i denne forskningsverdenen. Da er det avgjørende at Senter for rettsinformatikks historie og ekspertise får utfolde seg videre for at dette skal lykkes.

Oslo, desember 2019

Dag Michalsen

dekan ved Det juridiske fakultet i Oslo 2016–2019

FORFATTERENS FORORD

Denne boka er et resultat av et prosjekt som begynte sommeren 2018. Bokprosjektet ble satt i gang av Dag Wiese Schartum ved Senter for rettsinformatikk, og planen var å skrive en bok til senterets 50-årsjubileum i mars 2020. Oppdraget ble gitt til Gard Paulsen og undertegnede, med meg som hovedforfatter og Gard som en slags hjelpe-redaktør og sparringpartner. Jeg har skrevet alle førsteutkast og hatt det siste ordet i manusets utforming, men samarbeidet med Gard har likevel vært helt avgjørende for at boka har fått den formen den har fått. Jeg har vært ansatt som forsker ved Senter for rettsinformatikk under arbeidet med boka.

Både Gard og jeg har bakgrunn fra teknologihistorie, og vår interesse for temaet var delvis begrunnet i en generell interesse for datahistorie og for hvordan teknologi har blitt regulert, og dels en interesse for dette litt rare rettsvitenskapelige fagmiljøet, med en elefantslipsentusiast og science fiction-forfatter som den mest sentrale figuren. Mange av de temaene boka tar opp, er helt sentrale for vår samtid, men har vært lite diskutert innenfor teknologi- og vitenskapshistorien i Norge. Nå som boka foreligger, håper jeg vi i alle fall har nærmet oss målet om å sette senterets virksomhet inn i en større teknologisk, kulturell, samfunnsmessig og lovgivningsmessig sammenheng. Denne boka inneholder på ingen måte en fullstendig historie om personvern i Norge eller regulering av internett, men jeg håper den vil bidra til en interesse for og forståelse av vår digitale samtids historie.

Arbeidet med boka har til dels vært preget av dårlig tid, og det er flere som har bidratt til å for å få den i land. Først og fremst vil jeg gjerne takke Dag Wiese Schartum for gode tilbakemeldinger, kommentarer og et godt samarbeid. I tillegg har vi hatt flere gode samtaler med folk som har spilt en viktig rolle i senterets historie: Trygve Harvold, Olav Torvund, Tove Fjeldvig og Lee Bygrave. Takk for gode innspill og takk til de av dere som kom med rettelser og innspill mot slutten av arbeidsprosessen. I tillegg har vi snakket med Knut Selmers sønn, Niels Schweigaard, og takket være ham fått tilgang til en del av Selmers private papirer. Jeg vil også gjerne takke den anonyme fagfellen som kom med gode kommentarer og konstruktiv kritikk.

Selv om denne boka ikke hadde vært mulig uten alle som er nevnt her, står selvfølgelig alle feil og mangler for min egen regning.

Iver Tangen Stensrud
Oslo, desember 2019

INNHold

Tabula Gratulatoria 5

KAPITTEL 1
Elektroniske jurister 15

KAPITTEL 2
Personvern 29

KAPITTEL 3
Jussens teknologier 61

KAPITTEL 4
Teknologiens juss 92

KAPITTEL 5
Tilbake til fremtiden 131

Doktorgrader avlagt
ved Senter for rettsinformatikk 133

Noter 135

Oversikt over bilder 159